

ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να μιλήσει κανείς για το γκραφίτι είναι πολλοί και διαφορετικοί. Γκράφιτι, όπως οι περισσότεροι γνωρίζουμε, είναι η αναγραφή κειμένου ή συνθημάτων, δηλαδή η ζωγραφική σε επιφάνειες που συνήθως βρίσκονται σε δημόσιους χώρους (για παράδειγμα σε τοίχους). Ο όρος γκραφίτι είναι πολύ πιο ευρύς και μπορεί να είναι από πολύ γενικός ως πολύ ειδικός, τόσο σήμερα όσο και σε περασμένους αιώνες. Το γκράφιτι είναι η νεανική κουλτούρα-μορφή τέχνης, που δημιουργήθηκε με βάση το γράψιμο ονομάτων και τη χρήση του σπρέι στα τέλη της δεκαετίας του '60, στις αστικές συνθήκες της Φιλαδέλφειας και της Νέας Υόρκης, που μέχρι το 1980, σε πρώτο βαθμό σχεδόν «ολοκληρώνεται» ως μορφή και φόρμα, για να αρχίσει να διαδίδεται σε όλον τον κόσμο, και τελικά συνεχώς να εξελίσσεται.

Το γκραφίτι σε αντίθεση με τις άλλες μορφές τέχνης

Πριν εστιάσουμε την προσοχή μας στην Ελλάδα, ας προσπαθήσουμε να δούμε ποια μπορεί να είναι τα κριτήρια με τα οποία θα μπορούσε να κρίνει κανείς το επίπεδο του γκραφίτι και της street art σε μία περιοχή του κόσμου και σε μία χρονική περίοδο.

- Ένα μέτρο μπορεί να είναι οι εκθέσεις που γίνονται σε γκαλερί ή μουσεία, οι εκθέσεις και εκδηλώσεις που διοργανώνονται από

κρατικούς φορείς, ιδιώτες και ιδρύματα, οι εκδόσεις μεγάλων εκδοτικών οίκων, η προβολή τους στον Τύπο, τα ζωγραφισμένα-διακοσμημένα (εσωτερικά και εξωτερικά) με γκραφίτι μαγαζιά και οι επιγραφές τους, ή και η γενικευμένη χρήση της εικόνας του ή αναφορών του στη μόδα, τη γραφιστική και τη διαφήμιση, αλλά και η συνολική επιρροή τους στη σύγχρονη *οπτική κουλτούρα* και τα δάνειά τους σε άλλες εικαστικές τέχνες.

- Ένα άλλο μέτρο είναι ο αριθμός των γκραφίτι writers ή artists και η αφοσίωση και διάρκειά τους, οι δουλειές τους στην πόλη, τα βαμμένα τρένα, οι παράνομα ζωγραφισμένοι τοίχοι, ο αριθμός των παραχωρημένων τοίχων που μπορεί κανείς να βάψει νόμιμα, ο αριθμός των κλήσεων στην αστυνομία ή οι συλλήψεις, η συχνότητα σβησίματος των γκραφίτι και αποκαθήλωσης των εγκαταστάσεων.
- Άλλα κριτήρια είναι οι διοργανώσεις εκθέσεων και εκδηλώσεων από τους ίδιους τους writers, τα έντυπα, όπως και οι αυτοσχέδιες ταινίες-ντοκιμαντέρ που βγαίνουν μέσα από τη σκηνή, αλλά και η ατμόσφαιρα και οι σχέσεις που δημιουργούνται συνολικά σε μία τοπική ή εγχώρια σκηνή και η ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις της κουλτούρας του γκραφίτι.
- Επίσης μπορεί να είναι η αποδοχή, αδιαφορία, ή εναντίωση της κοινωνίας απέναντι στις επεμβάσεις των νεαρών γκραφιτάδων, και η γενικότερη χρήση και παρουσία του γκραφίτι και της street art στη ζωή ανθρώπων, στο λεξιλόγιο και στην καθημερινότητά τους.

Ιστορία του Γκραφίτι στην Ελλάδα

Το 1998 το γκραφίτι στην Ελλάδα μετράει περίπου επτά χρόνια από την εμφάνιση των πρώτων έργων. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα ο αέρας του 1998 κράτησε δύο με τρία χρόνια. Από εκεί και πέρα η κινητικότητα ήταν σχετικά υποτονική για να αρχίσει να ανεβαίνει ξανά από το 2004. Τότε έγινε και η γνωριμία με την street art στην Ελλάδα και ιδιαίτερα μετά το τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων, που το γκράφιτι αρχίζει να

αναζωογονείται. Σήμερα, οι street art επεμβάσεις είναι πάρα πολλές, αλλά συγκεντρωμένες σε περιοχές και όχι τόσο διασπαρμένες στην πόλη. Υπάρχουν βέβαια και μεμονωμένες περιπτώσεις έργων που εμφανίστηκαν και παλαιότερα. Την περίοδο αυτή υπήρχαν ήδη πολλά νόμιμα «κομμάτια» γκραφίτι σε σχολεία, γήπεδα, γυμναστήρια και σε δρόμους της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας. Συγχρόνως εμφανίζεται νέα γενιά writers, με αποτέλεσμα να αυξάνονται σε μεγάλο βαθμό χωρίς γνωρίζονται όλοι μεταξύ τους. Επιπλέον, είναι η χρονιά που «έρχονται» πρώτη φορά καινούρια βελτιωμένα σπρέι, όπως και αριθμός γκραφίτι περιοδικών από το εξωτερικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η πρόσβαση στην «γκραφίτι πληροφορία» να γίνεται ευκολότερη. Το γκραφίτι εμφανίζεται σε πολλές επαρχιακές πόλεις, με έντονη παρουσία στις πόλεις Δράμα και Κομμωτηνή. Οι μετακινήσεις των writers εντός της Ελλάδας είναι συχνές. Ξένοι επισκέπτονται τη χώρα, ενώ για πρώτη φορά έλληνες περιοδεύουν στο εξωτερικό.

Το 2008, σαράντα χρόνια μετά τα πρώτα tags στη Φιλαδέλφεια, θα βρούμε γκραφίτι σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Οι εικόνες από γκραφίτι και street art στο διαδίκτυο είναι περισσότερες από κάθε άλλου ζωγραφικού κινήματος ή μορφής τέχνης. Οι νέοι και οι παρέες που γαλουχήθηκαν στο γκραφίτι είναι χιλιάδες.

Ως κουλτούρα, μπορεί να μεταλλάσσεται και να εξελίσσεται ωστόσο καταφέρνει να διατηρήσει βασικές σταθερές με την επικοινωνιακή του δύναμη στην επαφή νέων ανθρώπων που ασχολούνται με αυτό, και καθετί που σχηματίζεται χάρη σ' αυτή, μπορεί να είναι πιο σημαντικό και από τις εξαισιες εικόνες και νοήματα που μοιράζει.

Το γκράφιτι, συναγωνίζεται την υψηλή τέχνη και ταυτόχρονα πλησιάζει τη λαϊκή τέχνη, με τη μαζικότητα και την απήχησή του. Σήμερα εξακολουθεί να ποινικοποιείται και συγχρόνως να θεσμοποιείται με την παρουσία του σε δημόσιους χώρους (μουσεία και εκδόσεις, σε σχολεία και στην ακαδημία κτλ).

Η εμφάνιση του παράνομου γκράφιτι έχει την ικανότητα να μετατρέπει τις πόλεις σε «παιδικές χαρές», αφήνοντας αυθόρμητα το στίγμα των δεκαπεντάχρονων, δεκαεφτάχρονων και εικοσάρηδων

Σύγχρονα Γκράφιτι

Μερικά από τα είδη γκράφιτι που παρουσιάζονται σήμερα είναι:

Ζωγραφική-γκράφιτι

- Σε εξωτερικούς τοίχους (συνήθως σε τοίχους στους δρόμους). Όταν γίνονται σε ένα προσωπικό χώρο που το βλέπουν ελάχιστοι, δεν θεωρείται γκραφίτι.
- Συνθήματα
- Ζωγραφική (φαινόμενο προερχόμενο από την Αμερική – ΗΠΑ)
- Διαμαρτυρία (για παράδειγμα στην Βόρεια Ιρλανδία, με τα *murals* που απαθανατίζουν νεκρούς και θέματα από τις συγκρούσεις με τους Βρετανούς)
- Σε εσωτερικούς τοίχους και επιφάνειες (συνήθως μικρού μεγέθους), π.χ. τουαλέτες, σκοπιές, θρανία
- Αυτοσχέδια ποιήματα

Το στένσιλ χρησιμοποιείται συχνά σε πορείες διαμαρτυρίας για "γρήγορα" γκράφιτι. Σε ορισμένες πόλεις του κόσμου υπάρχουν τοίχοι μόνο για γκραφίτι. Κάποιες φορές το γκραφίτι γίνεται κατά επιθυμία του ιδιοκτήτη του κτιρίου, για διακόσμηση, συνήθως με συγκεκριμένη θεματολογία.

Κατά τα όσα συνηθίζονται ανάμεσα στους γκραφιτάδες, υπάρχουν και τοίχοι που είναι μόνο για καλούς γκραφίστες, και οι υπόλοιποι δεν δικαιούνται να κάνουν πάνω στο δικό τους γκραφίτι μια μουτζούρα ή κάποιο άλλο σχέδιο (εκτός αν έχει χαλάσει με το πέρασμα του χρόνου και ειδοποιηθούν ότι θα γίνει άλλο σχέδιο πάνω στο δικό τους).

Αυξημένη δημοτικότητα, ειδικά στην Ευρώπη, έχει αποκτήσει η τεχνική του στένσιλ, όπου το σχέδιο προετοιμάζεται από πριν στο χώρο του γκραφιτά κόβοντας λεπτή λαμαρίνα ή ξύλο, που χρησιμοποιείται σε επαφή με τον τοίχο ψεκάζοντας από πάνω τη μπογιά, αφήνοντας αποτύπωμα μόνο όπου υπάρχει κενό στη λαμαρίνα. Σημαντικός καλλιτέχνης αυτής της τεχνικής είναι ο Βρετανός Banksy.

Δημοφιλείς καλλιτέχνες της street-art

Φοντάνα Σιμόνη (1978, Κέρκυρα)

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα και από την πλευρά του πατέρα της έχει Ιταλικές ρίζες. Κύριος παράγοντας που την οδήγησε στην street-art ήταν οι σπουδές της στην συντήρηση έργων τέχνης, οι οποίες της προσέφεραν μια αρκετά καλή γνώση πάνω στις παλαιές τεχνικές της ζωγραφικής. Αυτό ήταν μια καλή αρχή στη νέα της αναζήτηση πάνω σε σύγχρονες μορφές τέχνης. Μάλιστα, εκείνη την περίοδο γνώρισε και τον σύντροφό της ο οποίος ήταν ένας από τους πρωτοπόρους του graffiti στην Ελλάδα και μαζί του ανακάλυψε την street art σκηνή εκ των έσω. Η Φοντάνα Σιμόνη υποστηρίζει ότι η street art είναι πρώτα απ' όλα μορφή τέχνης και η τέχνη είναι έκφραση. Κατά την γνώμη της δεν έχει επαναστατικό χαρακτήρα, αυτό που θα μπορούσε ωστόσο κανείς να χαρακτηρίσει "επαναστατικό" είναι ο τρόπος με τον οποίο η street art δίνει πρόσβαση στην τέχνη σε όλους. Στα έργα της, κυριαρχούν στοιχεία, όπως, μεγάλα εκφραστικά μάτια, μακριά μαλλιά που περιπλέκονται, παιδικές φιγούρες, γιαπωνέζικα cartoons καθώς τα έργα της είναι εκφράσεις της προσωπικής της αισθητικής, όπως η ίδια αναφέρει.

Αργύρης Σαρασλανίδης(1978,Θεσσαλονίκη)

Ο Αργύρης ανήκει στη πρώτη γενιά των καλλιτεχνών που ασχολήθηκαν με το λεγόμενο street art στις αρχές της δεκαετίας του '90. Όμως τα πράγματα έχουν αλλάξει γιατί από το 2000 και μετά το ίντερνετ βοήθησε στο να κοινοποιηθούν γρηγορότερα οι δουλειές των διαφόρων καλλιτεχνών και να δώσουν ερέθισμα σε νεότερες γενιές, επισημαίνει ο Ser. Όσο για τα είδη, χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες. Υπάρχει το γνωστό παράνομο γκράφιτι, το οποίο περιλαμβάνει και βανδαλισμούς. «Στο εξωτερικό πολλοί ζωγραφίζουν σε τρένα, ενώ στην Αθήνα υπάρχει η διαφορά με τη Θεσσαλονίκη όσον αφορά το μετρό, που είναι παγκοσμίως ένα σημείο που ελκύει το παράνομο γκράφιτι», εξηγεί ο Αργύρης Σαρασλανίδης. Από εκεί και πέρα υφίσταται ένα καθεστώς ημιπαρανομίας για χώρους οι οποίοι είναι εγκαταλελειμμένοι, όπως παλιά στρατόπεδα ή εργοστάσια. «Υπάρχει βέβαια και το επαγγελματικό κομμάτι, όπου μιλάμε για διακόσμηση εσωτερικών χώρων, είτε από ιδιώτες, είτε από δήμους και διάφορους οργανισμούς», επισημαίνει. Πρόκειται δηλαδή για το νόμιμο γκράφιτι, που για να γίνει εξασφαλίζονται όλες οι απαραίτητες άδειες και προχωράει κανονικά.

Δύο αγαπημένοι του καλλιτέχνες είναι ο Μοέμπιους, ο γνωστός Γάλλος κομίστας και ο Χαγιάο Μιγιαζάκι, Ιάπωνας καλλιτέχνης καρτούν manga, εξηγεί ο Αργύρης Σαρασλανίδης. «Έχω επηρεαστεί πολύ από κομίστες. Εξάλλου έχω σπουδάσει εικονογράφηση, γραφιστική και κόμιξ», αναφέρει χαρακτηριστικά. Όσο για το στυλ που ακολουθεί ο ίδιος το χαρακτηρίζει ως ποπ σουρεαλισμό. Από την άλλη πλευρά, η τέχνη του δρόμου έχει και εξελιχθεί και έχει μετατραπεί σε ένα ακριβό χόμπι για όποιον θέλει να ασχοληθεί. «Το γκράφιτι είναι ακριβό χόμπι, αλλά είναι υποκειμενικό, γιατί μπορείς να χρησιμοποιήσεις μπογιές, πινέλα αντί για σπρέι», επισημαίνει ο Αργύρης.

Anthony Lister (1979 Brisbane-AU)

Ο Anthony Lister γεννήθηκε στην Αυστραλία και σπούδασε στο Queensland College of Art. Έχει κάνει εκθέσεις στην Αυστραλία, στην Αγγλία, στην Αμερική και στην Ευρώπη.

Cacao Rocks (1985-athens)

